

Publicerad 2020-12-15 06:28 av Nanna X

Dagens gästpoet är Anya med åtta rader ur dikten ropen: <https://www.poeter.se/Las+Text?textId=2320057>

Foto: Nanna X, Rolfskatan. Medicinburken på bilden är ett arv från mamma, farmaceuten. Och tomten också.

Spöken i Sofielund: lucka 15

Jag värmer glöggen, spetsar den en smula och öppnar min Chromebook.

Den Thottska/Tottska ätten härstammar liksom Ulfstand och Laxmand från dansk uradel, läser jag på Skabersjö gods hemsida. Thotts vapen bär inte oväntat den skånska flaggans färger, fyra fält med omväxlande rött och gult. När Skåne blev svenskt hittade Thottarna en listig väg att fortsätta utöva sin adelsmakt under den nye kungen, Karl X Gustav. Vid Freden i Roskilde 1658 blev den Thottska släktens herremän symboliskt dömda till döden i Sverige. Man klarade sig ur knipen genom byteshandel med ätten Trolle: slott mot slott, gifte mot gifte, arvsrätt mot arvsrätt. På detta sätt fick den Thottska ätten fäste i båda kungarikena.

De flesta manliga Thottar hette Tage eller Otto, men den som först blev adlad i Sverige hette Knut och var son till den dåvarande herren Tage Thott till Skabersjö. Knut introducerades på riddarhuset 1664 och stannade i Sverige, medan hans halvbror Tage Thott forsatte grenen på dansk mark. Båda släkterna dog ut under 1700-talet, men en gren från det danska trädet ympades på det svenska och accepterades av riddarhuset 1756. De svenska Thottarna klarade sig alltså bättre än de danska. Kanske var de slugare?

Fanns det inga kvinnor i den Thottska släkten? undrar kanske vän av ordning. Jo då, de flesta av Thottarna var gifta, men arvsrätten och titlarna gick på svärdssidan, inte på spinnsidan, vilket i praktiken betydde att bara änkor kunde få reell ekonomisk makt. Ättens mest berömda kvinna var troligen Birgitta Olofsdotter Tott till Hammersta i Södermanland. Hon gifte sig 1442 med en svensk riddare. När han dog ställdes Birgitta inför rätta för att ha lämnat ut svenska statshemligheter till Danmark och för att ha förfalskat sigill i syfte att få behålla godset. Hon klarade sig undan svårare straff genom att sponsra kalkmålningarna i Ösmo kyrka.

I min egen släkt, som är långt ifrån adlig, har varit kvinnorna varit starka personligheter. Min gamlamormor bakade bröd med bruten arm till elva barn i Blekinge skärgård medan hennes make var ute och "roade sig" med att spela klarinett. Mormor, som bara fick gå i skolan när hennes bröders skor var lediga, sparade på ålderdomen av sin knappa pension för att ge mig och min syster julklappar, men blev rasande om hon förlorade mot oss i kortspel. Mamma byggde med klassresans fasta hand upp ett praktfullt välstånd i tre bostäder och dompterade två viljestarka döttrar. Nu är de alla borta. Utom min kära syster, som tur är. Jag möter de hädangångna emellanåt som spöken i drömmarna.

Innan jag somnar läser jag vidare ur brevet från min väninna i Norrland:

nu för tiden är det mamma som ropar på mig
när hösten, mörkret och kvällen kommer
78 mil norrut
hon ser sin döde man komma med yxa
han ska slå ihjäl henne
jag svarar henne aldrig
det fungerar inte så mellan oss
istället ber jag läkaren skriva ut medicin

Det måste vara svårt att spöka på så långt avstånd? Jag känner stark sympati med det norrländska modersropet, även om min blekingska mammas rop har en annan klang. Och jag är ändå tacksam för att jag bor i Malmö, där det visserligen saknas betagande fjällvidder, men å andra sidan är löjligt nära till allting.

*** **

Källor:

Jonny Ambrius: Vem är vem i skånsk historia (1997)

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Tott>

(grå text)

<https://stockholmslansmuseum.se/besoksmal/hammerstahus/>

Texten är utskriven från Poeter.se

Författaren Nanna X med Poeter.se id #27346 innehar upphovsrätten